

TÉRSÉGFEJLESZTÉSI SZINTEK ÉS LÉPTÉKEK

Funkcionális térségeink azonosítása és
formalizálási lehetőségei

Orbán Kristóf

Főosztályvezető

Regionális Elemzési és Együttműködési Főosztály

Város- és Területfejlesztésért Felelős Helyettes Államtitkárság (VTM-VTÁT)

V. Területfejlesztők Napja

Magyar Regionális Tudományi Társaság

Pécs, 2026.09.23.

1. Jelenlegi területi intézményi rendszertelenség

intézmény	szint/lépték	egységek
részönkormányzat	településrész	?
kerület	településrész/járás	23
települési önkormányzat	település	3155
(közös) önkormányzati hivatal	mikrotérség	700-800
járasszékhely város önkormányzat	település	174
járás(i) kormányhivatal	járás	197
országos egyéni választókerület	~nagyjárás	106
<i>együtt kezelendő térség</i>	~kismegye?	30-50?
megyei jogú város önkormányzat	település	25
kiemelt térség (fejlesztési tanács)	~nagyjárás-~régió	4+1
megyei önkormányzat	megye	19
megyei kormányhivatal		19
megyeszékhely város önkormányzat	település	19
statisztikai régió	régió	7
<i>nagytérség</i>	régió?	5-7?
gazdaságfejlesztési zóna (kormánybiztos)	~régió	5
főváros önkormányzat	település	1
állam (kormány)	ország	1

2. A térségstruktúra optimalizációjának főbb kihívásai

Igazodjon a lakosság térhasználatához

- **Járuljon hozzá a közszolgáltatások és munkahelyek jobb elérhetőségéhez**

A központok és decentrumok térszervező erejére támaszkodjon

- **A vidéki térségeket integrálja a központokhoz**
- **Kerülje el a perifériák, zárványok kialakulását**

Kompatibilitást biztosítson a térségi közszolgáltatás-szervezéssel

- **Az országot átfedés- és hézagmentesen fedje le**
- **Ugyanakkor több szintű rendszert alkosson**

Integrálja a jelenlegi funkcionális területfejlesztési térségeket

3.1. A térségstruktúra-váltás célja

Területpolitikai célok érvényesítése, eszközök hatékonyságnövelése

Térségfejlesztés, -rendezés és -üzemeltetés integrációja

Valós térhasználathoz igazított térségrendszer kialakítása

Funkcionális térségi együtt tervezés, közös megvalósítás támogatása

- átfedés és hézagmentes (átlátható)
- országot lefedő (holisztikus)
- tematikusan kiemelt (térségspecifikus)
- többszintű tervezés és végrehajtás (kooperatív szubszidiáris)

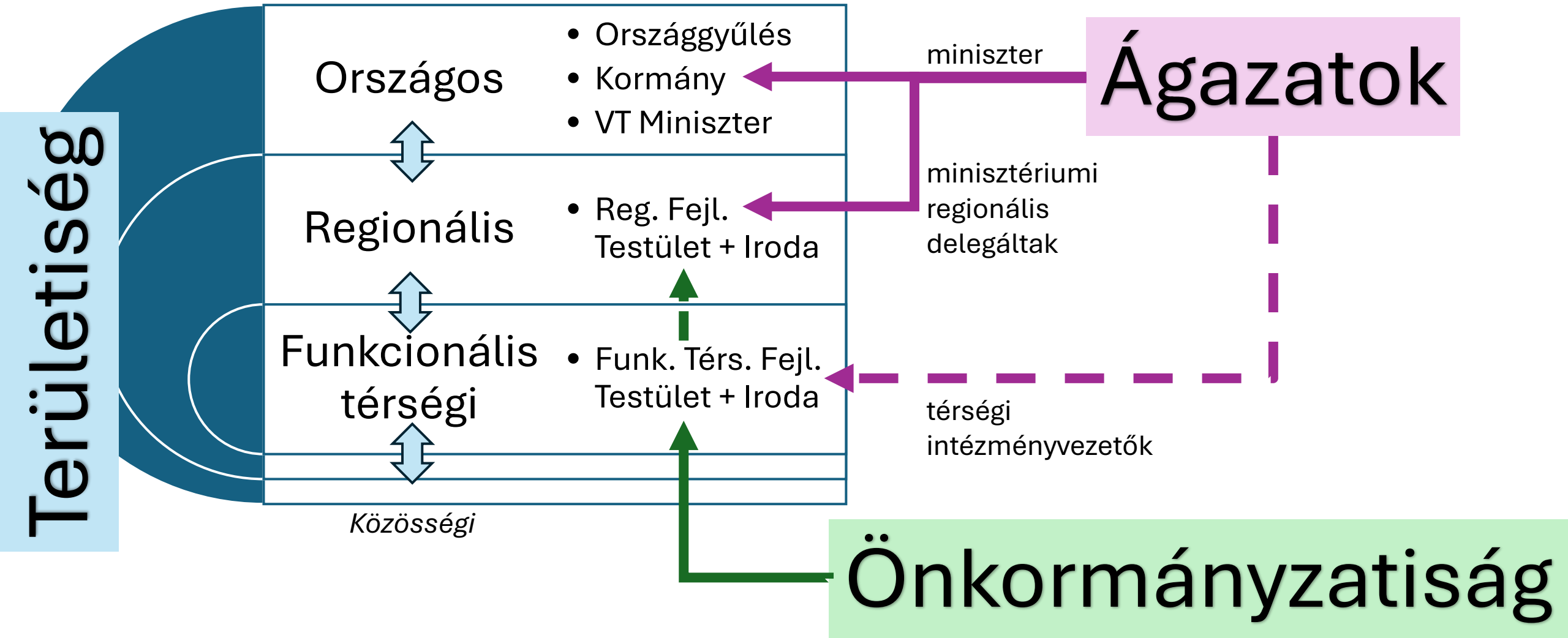
3.2. A térrendszerváltás, mint eszköz célrendszere

4. Területi szintek és hatalom megosztás

	jelenleg	V_tsz3	V_tsz4.1	V_tsz4.2	V_tsz5.1	V_tsz5.2	V_tsz?
ország	++++++	++++	+++	++++	++++	+++	?
NUTS2		+	+	+	+	+	?
vármegye	+						?
NUTS3			++	+	+	+	?
LAU1		+++	+++	+++	+	++	?
járás	+						?
LAU2	+	++	+	+	++	++	?
település	+				+	+	?

4.1. Ágazatok és Önkormányzatiság lehetséges hatása

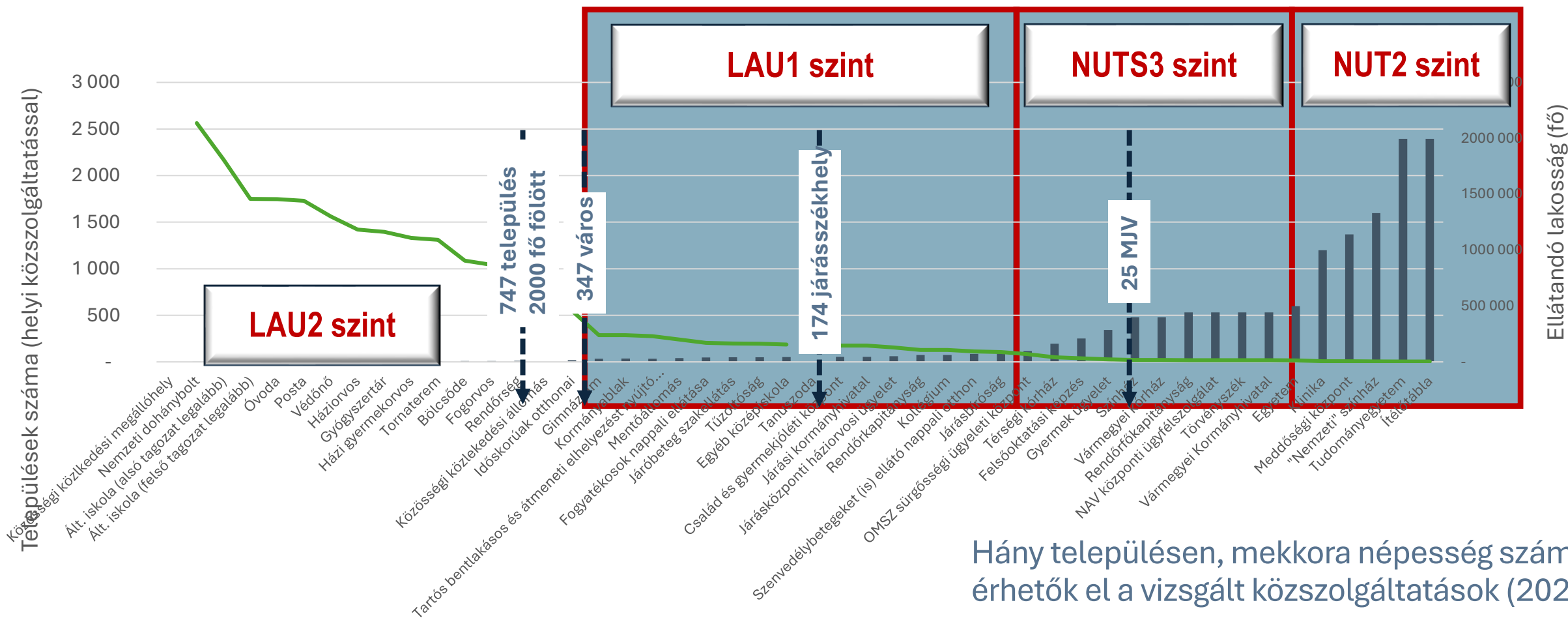
4.2. Ágazati térbeli dimenziók detektálása

- **Általános térségi célok megfogalmazása**
 - Térségi szinthez rendelhető szakmai célok kitűzése
 - Elérhetőséghez rendelhető szakmai célok kitűzése
 - Népesesszámmhoz rendelhető szakmai célok megfogalmazása
 - Feladatellátási helyekhez rendelhető szakmai célok megfogalmazása
- **Speciális térségi célok megfogalmazása**
 - Országos szintről is látható térségek
 - Országos mediántól nagyon eltérő, térségek kijelölése
 - Érintett térségek számára irányadó javaslatok megfogalmazása

4.2. Ágazati térbeli dimenziók detektálása

Térségi szint	(Köz)szolgáltatás típus	Feladat-ellátási helyek száma/ települések száma	Átlagosan ellátott népesség (fő)	Elérési szintidő (perc)	Javasolt minőségi kritériumok (szakmai optimum tartomány)
NUTS2	• klinika	8/8	1.201 e	60	Legalább 35 szakma ??? Legalább 500 ezer beavatkozás / év ???
NUTS3	• kórház	23/20	418 e	40	Legalább 20 általános szakma ???
	• gyermek sürgősségi ügyelet	34/28	282 e	37	
LAU1	• járásközponti háziorvosi ügyelet	177/154	54 e	19	
	• járóbeteg ellátás	274/197	35 e	17	Heti 20-40 óra szakrendelés ???
	• mentőszolgálat	256/240	37 e	14	Legfeljebb 20 perces kiérési idő ???
LAU2	• fogorvosi alapellátás	4116/1042	2,3 e	9	
	• házi gyermekorvos	2400/1331	4,0 e	8	1000-1500 gyermekkorú / orvos ???
	• (fiók)gyógyszertár	2880/1396	3,3 e	6	
	• háziorvos	4190/1421	2,3 e	5	1500-3000 lakos / orvos ???

4.3. Ágazati/önkormányzati térbeli dimenziók detektálása

■ ellátott térségi lakosság becsült átlaga, fő

— A közszolgáltatást helyben biztosító települések száma

Forrás: tárcák adatszolgáltatása, KSH adatok alapján KTM szerkesztés

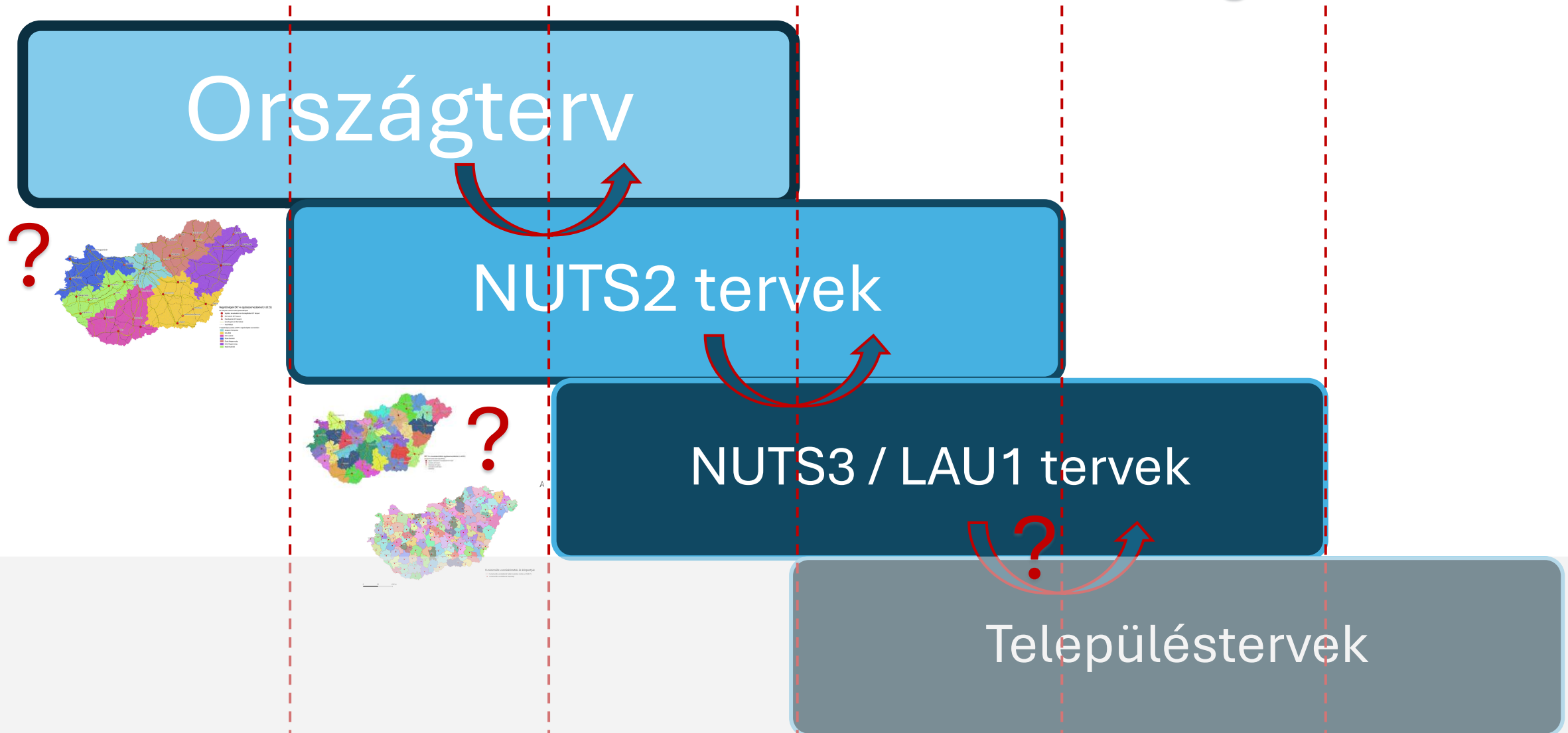
4.3. Ágazati/önkormányzati térbeli dimenziók detektálása

KÖZSZOLGÁLTATÁSOK TÉRSÉGI SZINTJEI	ELÉRHETŐSÉGI IDŐ JELLEMZŐ ÉRTÉKEI		JAVASOLT TÉRSÉGI SZINTIDŐK
Térségi szintenként összesítve a vizsgált (köz)szolgáltatások	Átlagos elérési idő (perc)	Maximális elérési idő (perc)	Szintidő (percen belül)
NUTS2 közszolgáltatások	70	142	90
NUTS3 közszolgáltatások	31	71	40
LAU1 közszolgáltatások	13	34	20
LAU2 közszolgáltatások	4	17	10

CÉL: AZ ORSZÁG BÁRMELY TELEPÜLÉSÉRŐL SZINTIDŐKÖN BELÜL ELÉRHETŐK LEGYENEK A (KÖZ)SZOLGÁLTATÁSOK

4.4. Az országos térségterv-hierarchia és ciklus szerepe

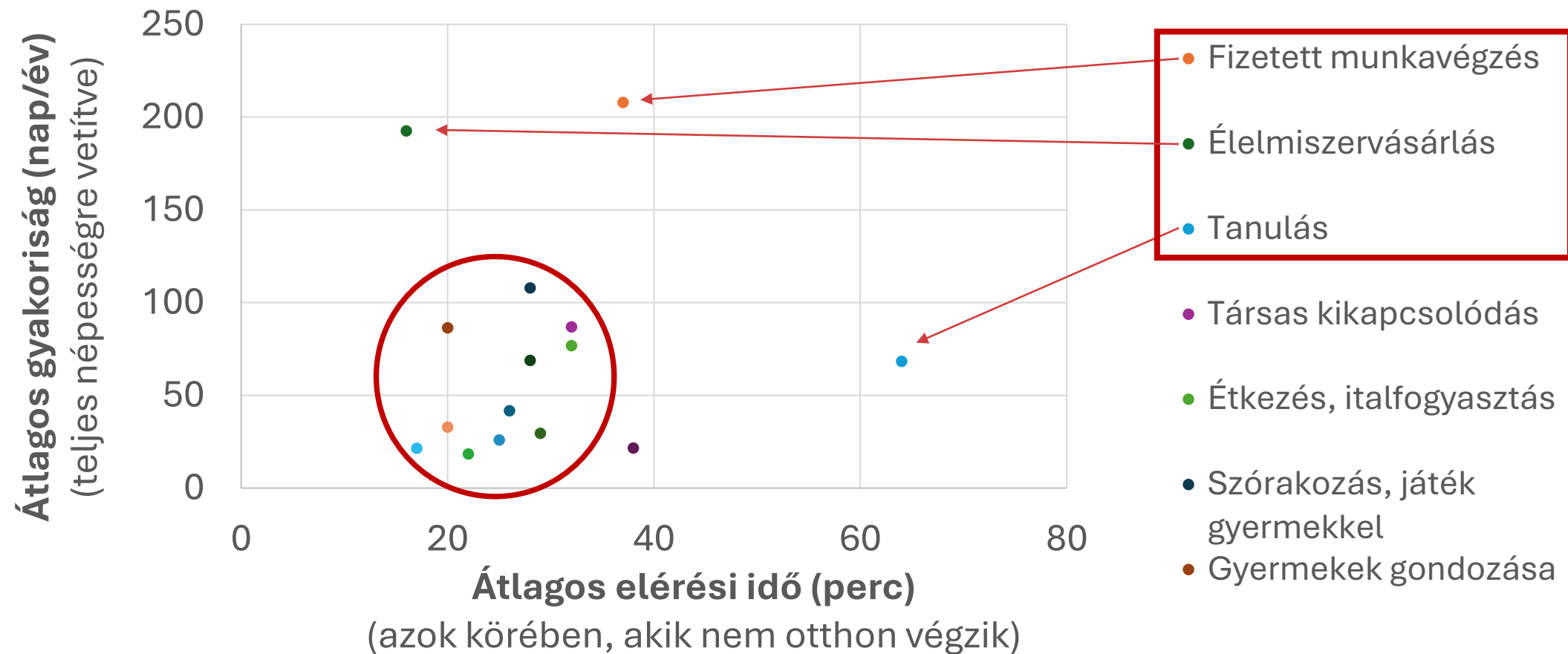
Szintek lehetséges száma?

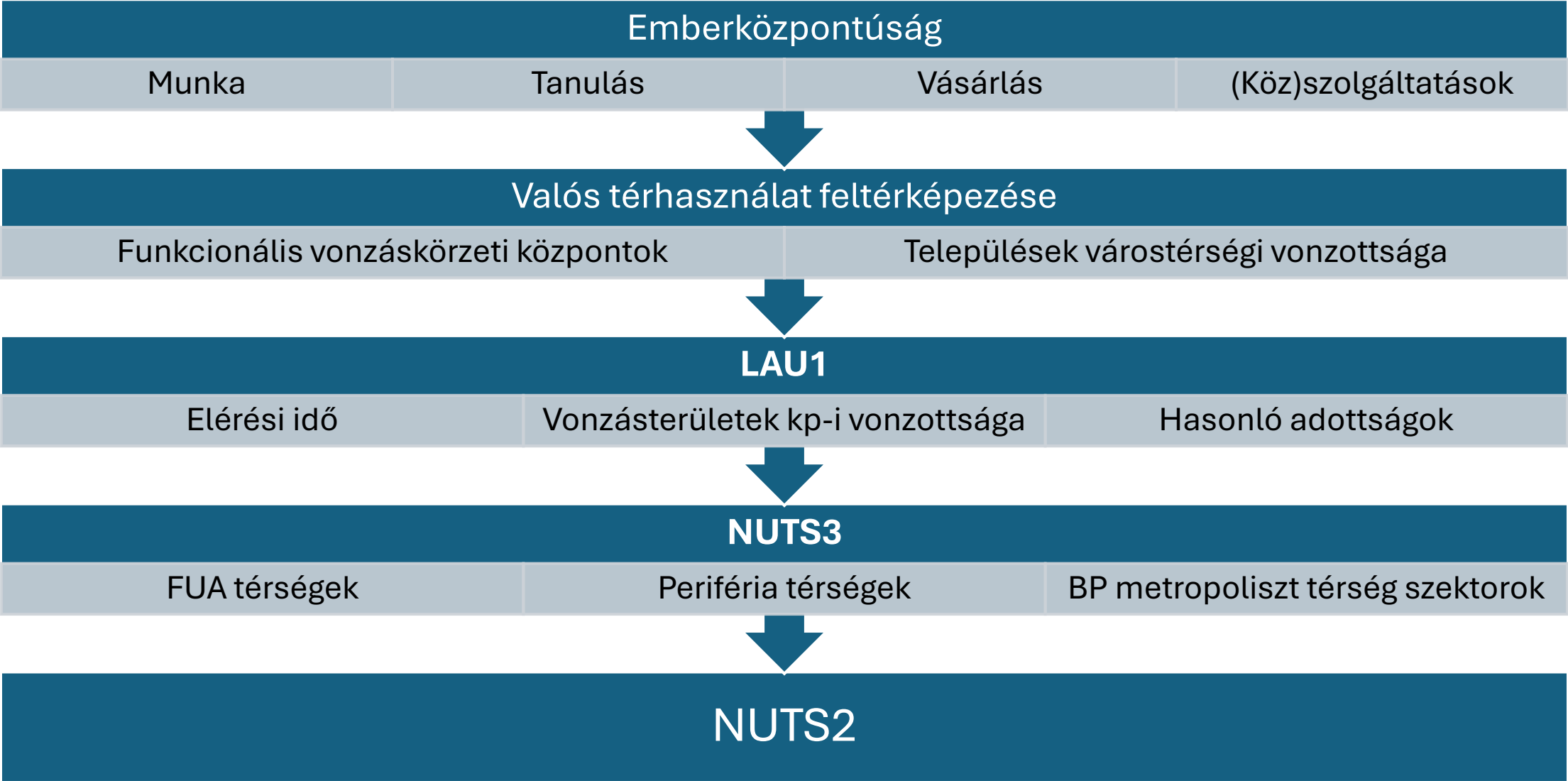
4.5. Az alapvető tevékenységek térhasználati jellemzői

A VÁLASZADÓK ÁLTAL VÉGZETT TEVÉKENYSÉG

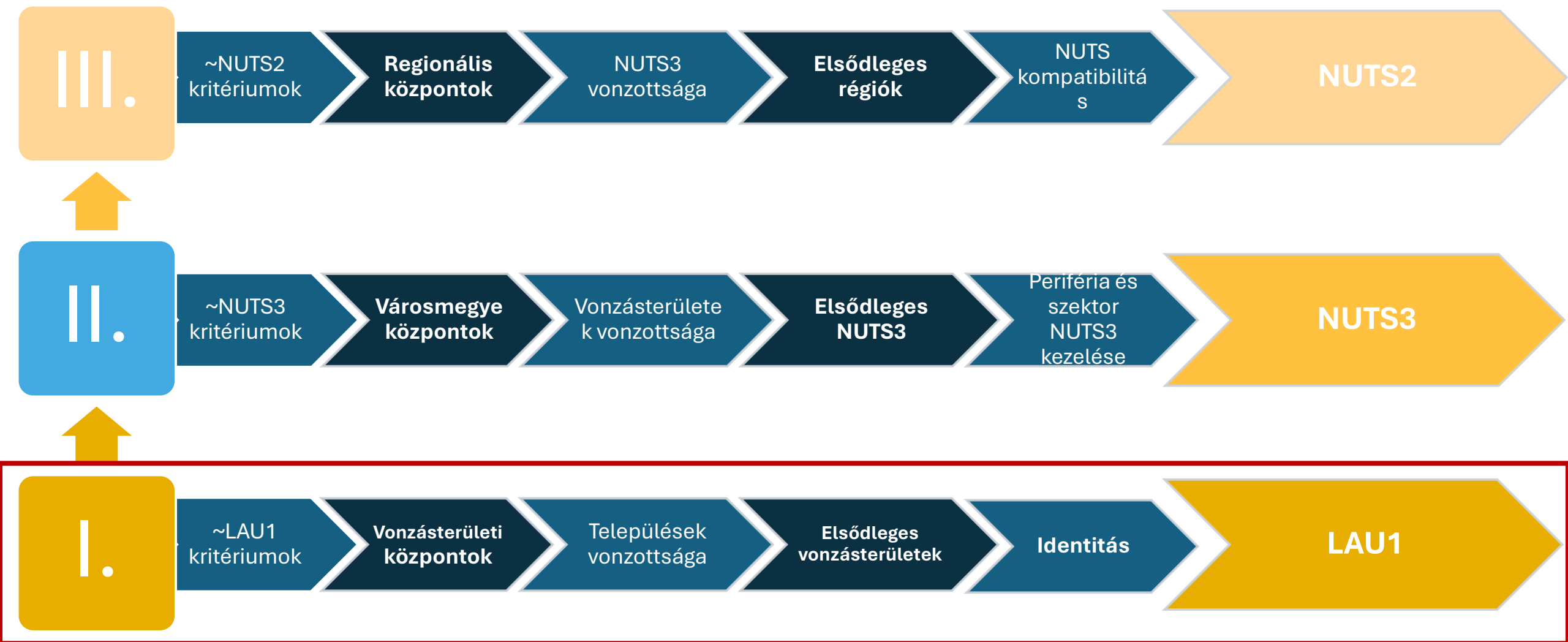
- TÖMEGESSÉGE (NÉPESSÉGARÁNY)
- GYAKORISÁGA (RENDSZERESSÉG)
- ÁLTAGOS ELÉRÉSI IDEJE FÜGGVÉNYÉBEN

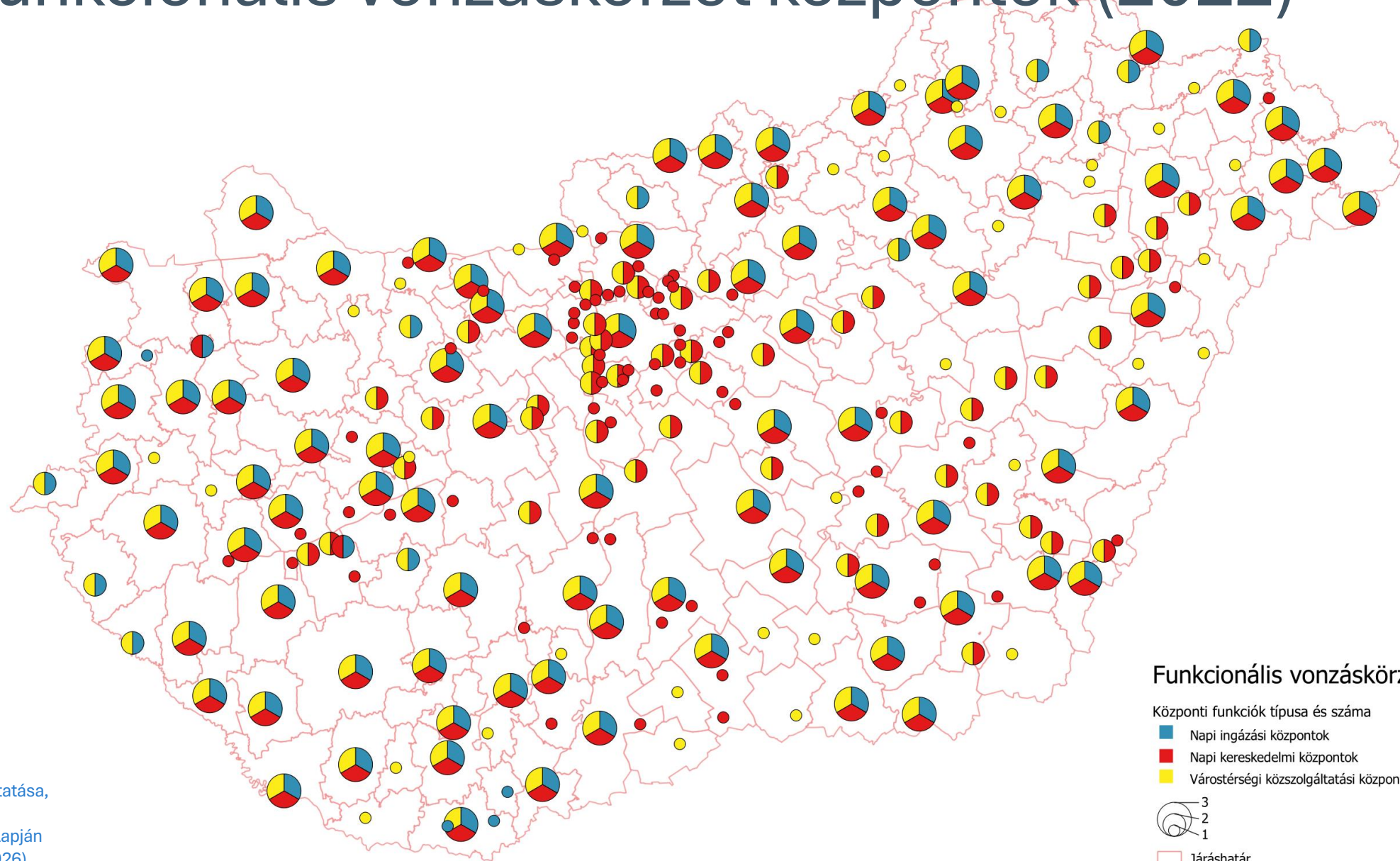
4.5. Funkcionális vonzáskörzet, mint legnagyobb közös osztó?

5. Térség-rendszerváltás javasolt lépései

5.1. Funkcionális vonzáskörzet központok (2022)

Funkcionális vonzáskörzet központok

Központi funkciók típusa és száma

- Napi ingázási központok
- Napi kereskedelmi központok
- Városréségi közszolgáltatási központok

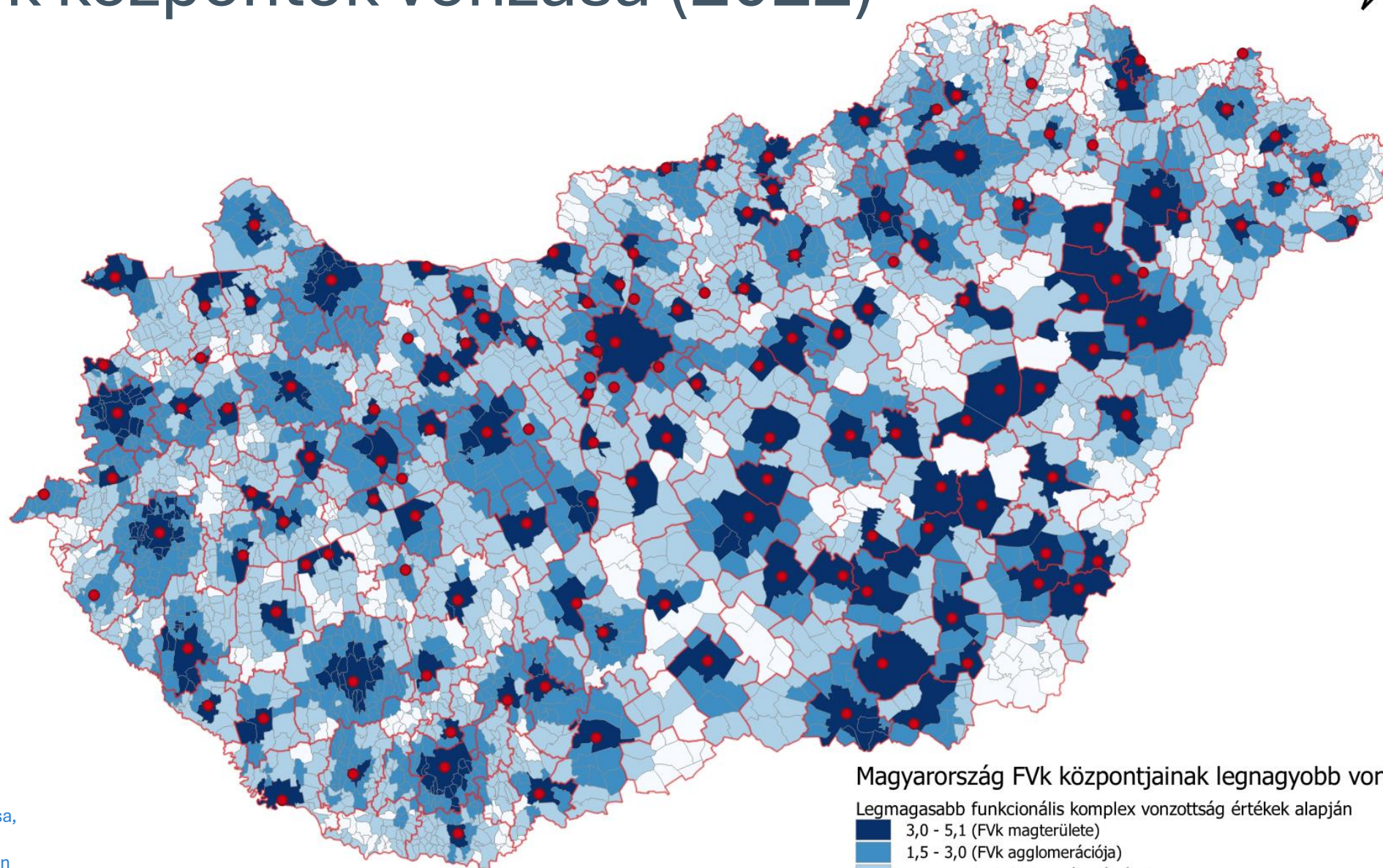

Járáshatár

Forrás:
tárcák adatszolgáltatása,
KSH adatok és
KTM adatgyűjtés alapján
Orbán K. szerk. (2026)

0 50 100 km

5.2. FVk központok vonzása (2022)

Forrás:
tárcák adatszolgáltatása,
KSH adatok és
KTM adatgyűjtés alapján
Orbán K. szerk. (2026)

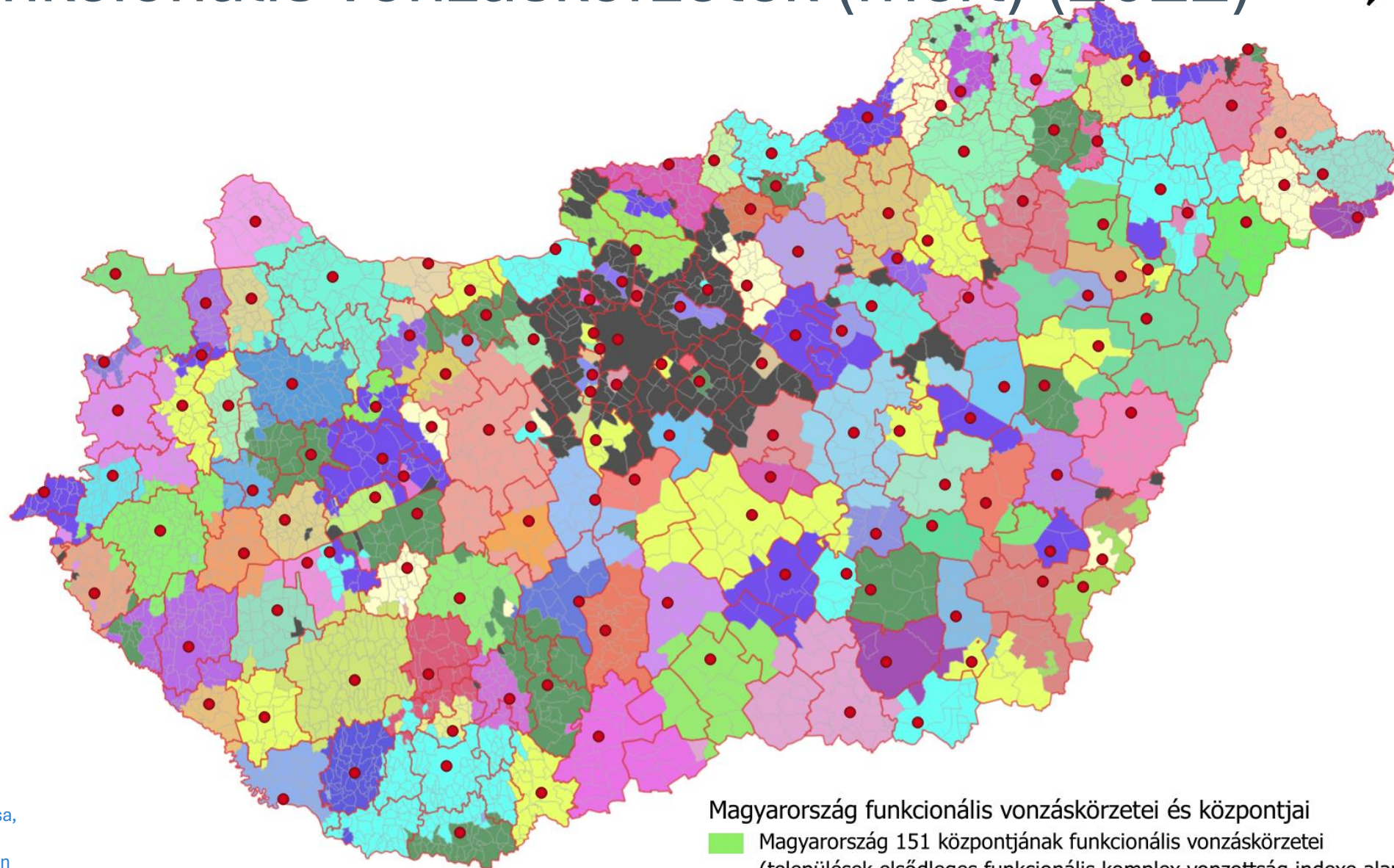
0 50 100 km

Magyarország FVk központjainak legnagyobb vonzása

Legmagasabb funkcionális komplex vonzottság értékek alapján

- 3,0 - 5,1 (Fvk magterülete)
- 1,5 - 3,0 (Fvk agglomerációja)
- 0,5 - 1,5 (Fvk funkcionális térsége)
- 0 - 0,5 (Fvk periferiája)
- Funkcionális vonzáskörzeti központok (151)
- Járáshatár

5.3. Funkcionális vonzáskörzetek (mért) (2022)

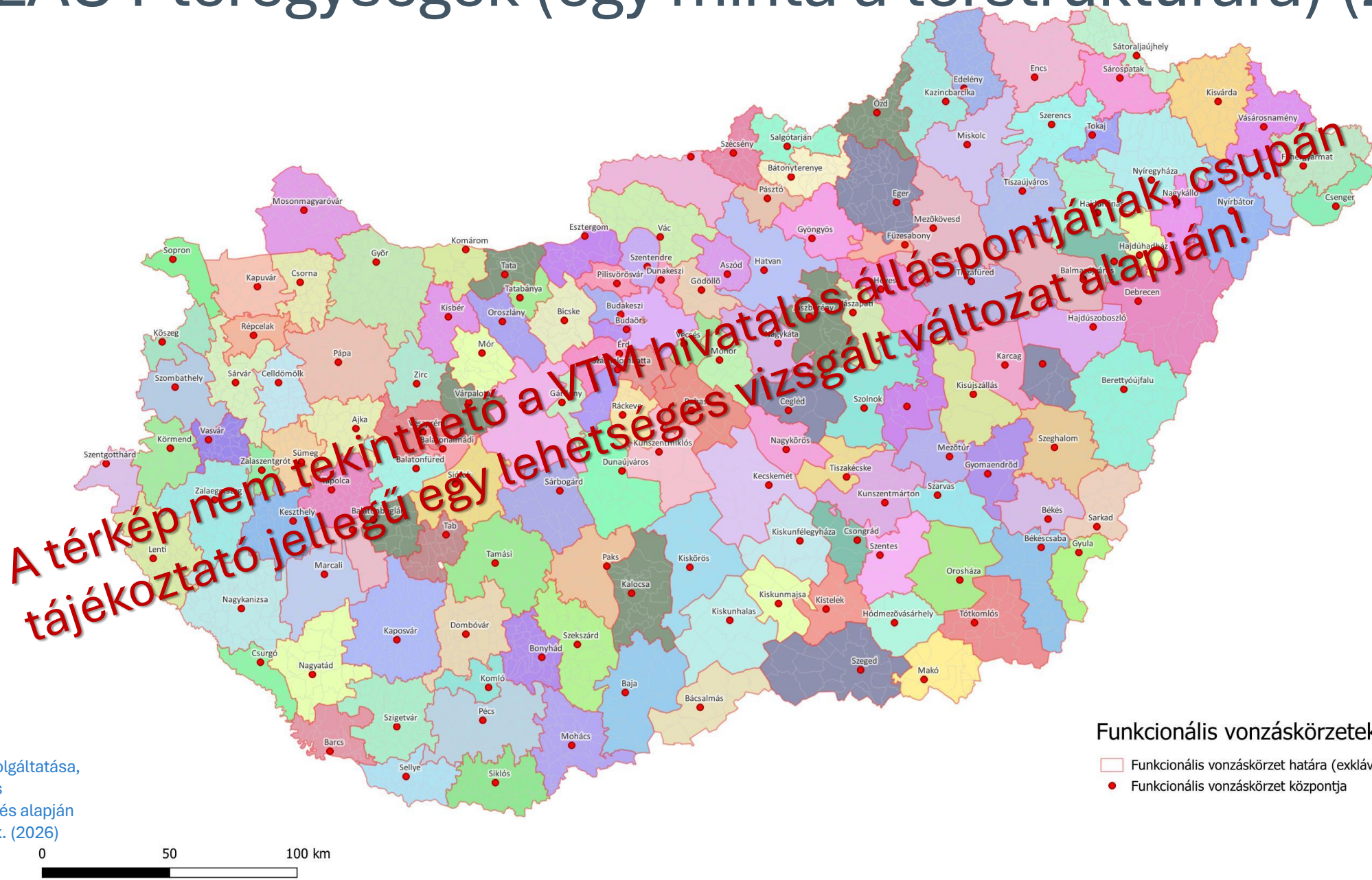
Forrás:
tárcák adatszolgáltatása,
KSH adatok és
KTM adatgyűjtés alapján
Orbán K. szerk. (2026)

0 50 100 km

Magyarország funkcionális vonzáskörzetei és központjai

- Magyarország 151 központjának funkcionális vonzáskörzetei
(települések elsődleges funkcionális komplex vonzottság indexe alapján)
- Funkcionális vonzáskörzeti központok (151)
- Járáshatár

5.4. LAU1 téregységek (egy minta a térstruktúrára) (2026)

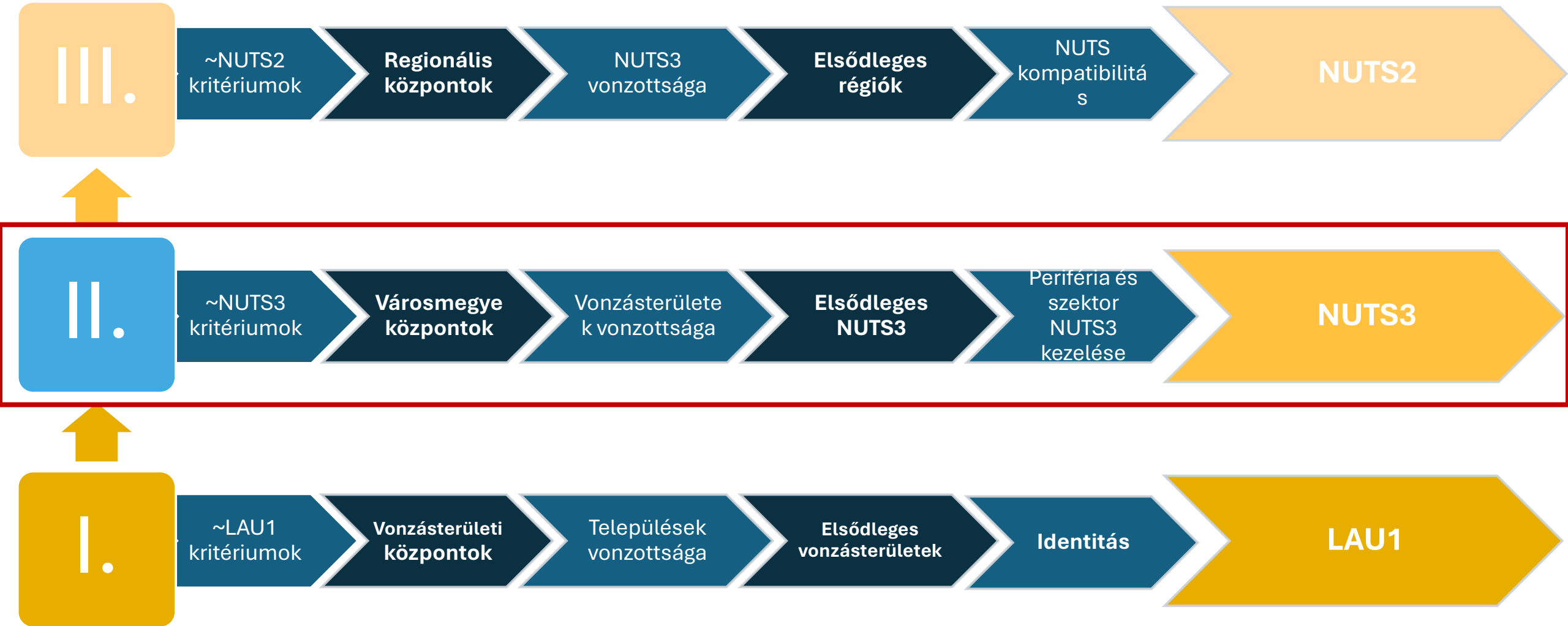
Forrás:
tárcák adatszolgáltatása,
KSH adatok és
KTM adatgyűjtés alapján
Orbán K. szerk. (2026)

0 50 100 km

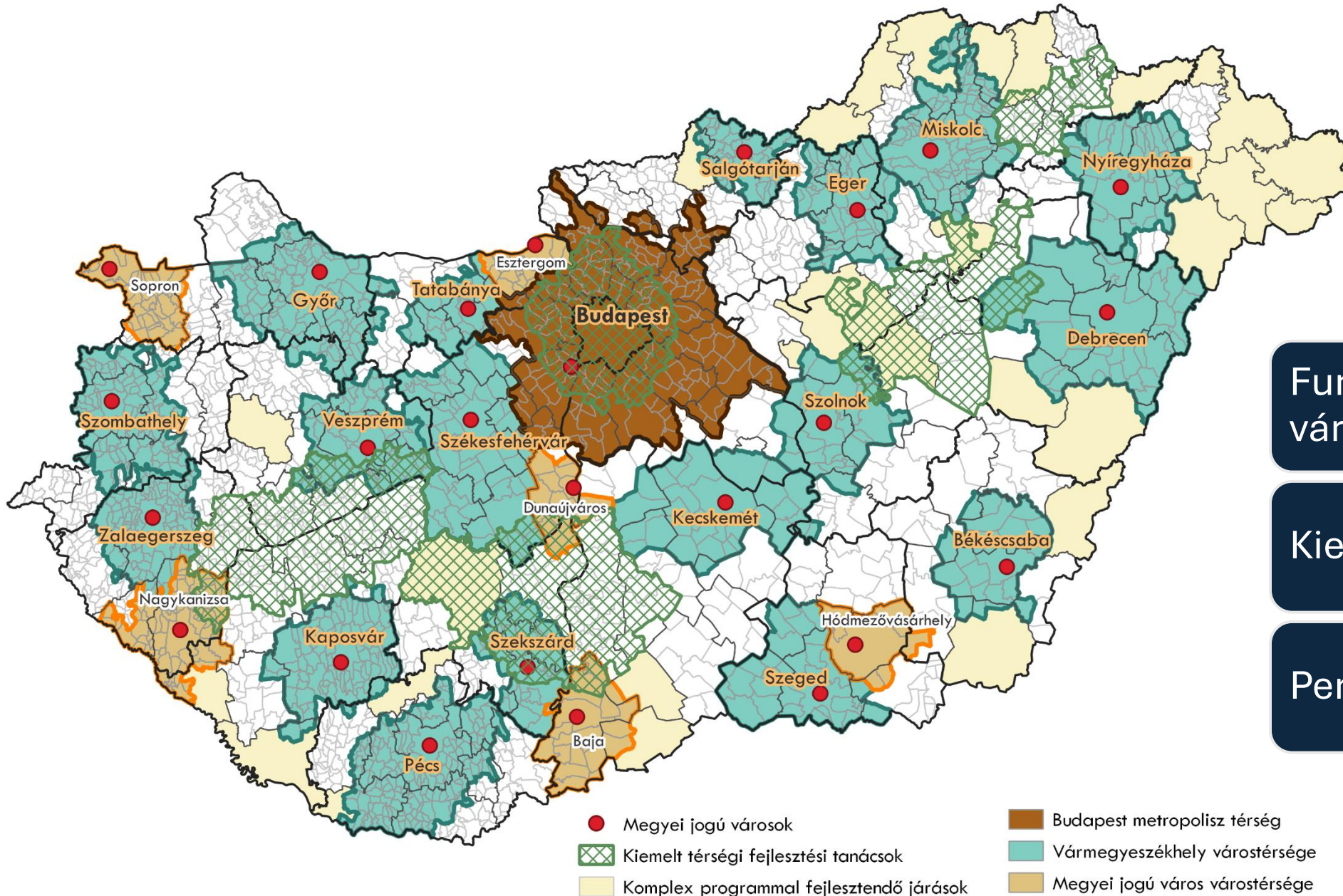
Funkcionális vonzaskörzetek és központjuk

- Funkcionális vonzaskörzet határa (exklávé mentes v.250517)
- Funkcionális vonzaskörzet központja

6. Térség-rendszerváltás javasolt lépései

6.1. Együtt kezelendő térségek, NUTS3 alternatívák?

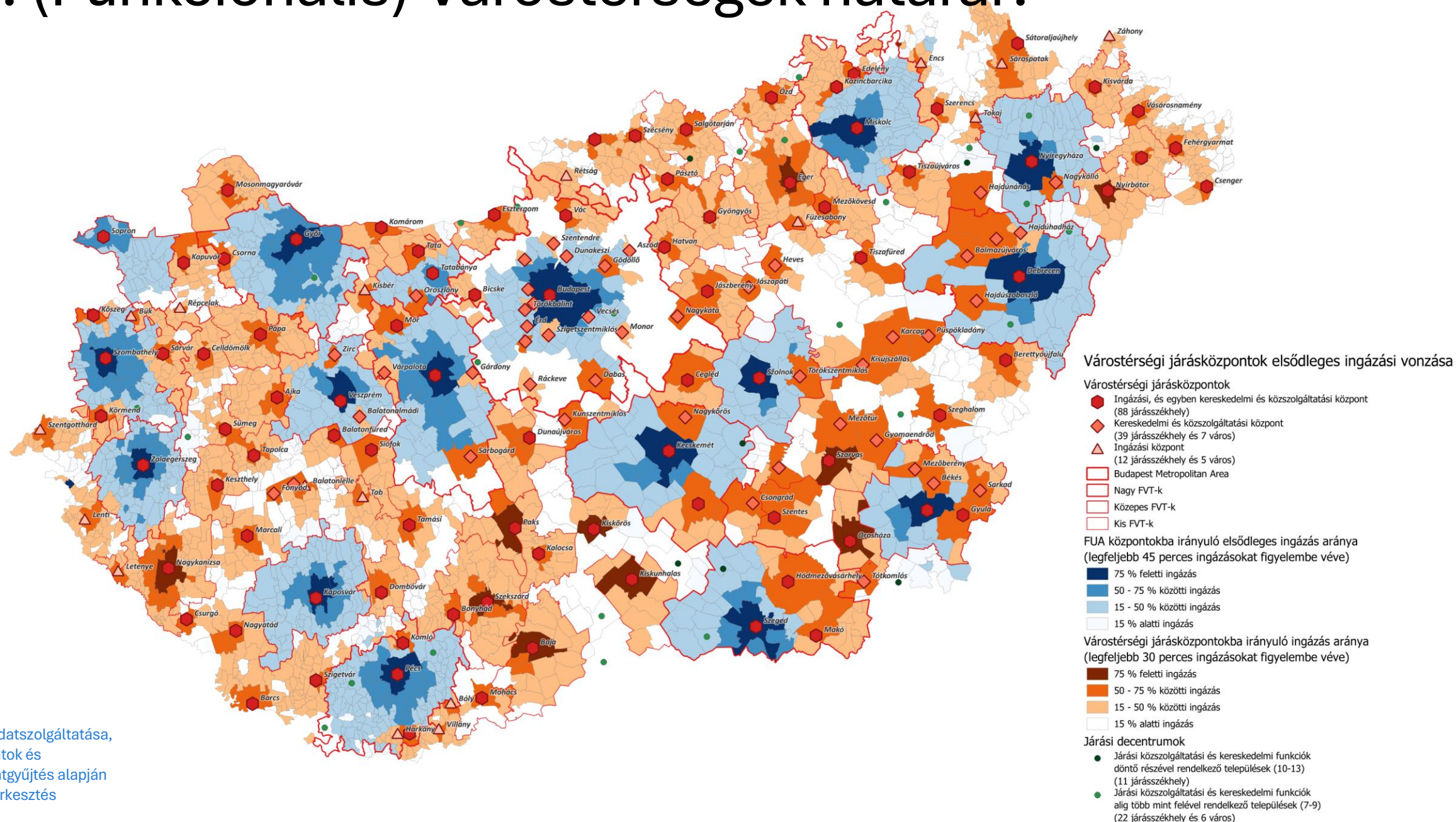

Funkcionális
várostérségek?

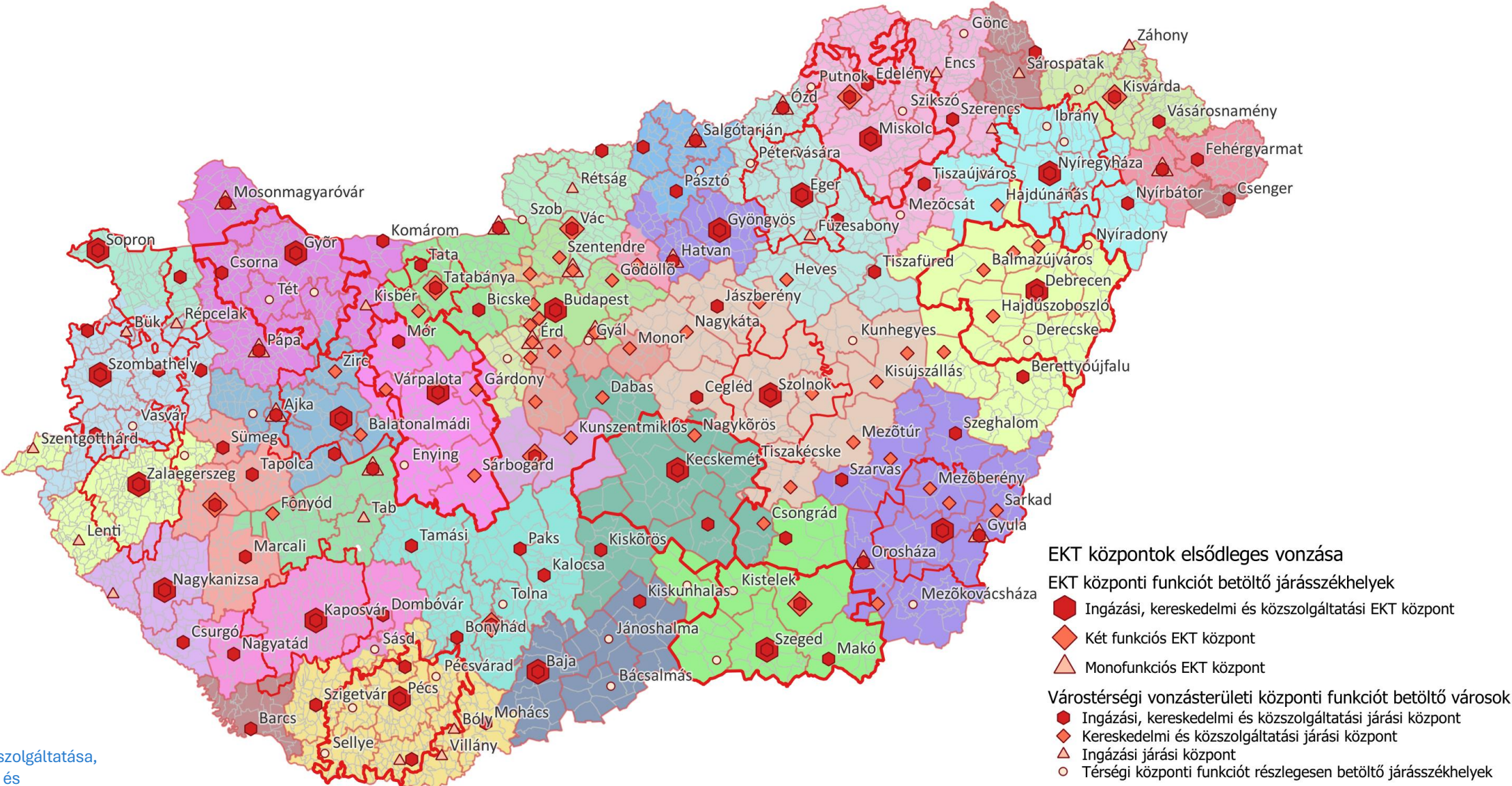
Kiemelt térségek?

Periférikus térségek?

6.2. (Funkcionális) Városteriségek határai?

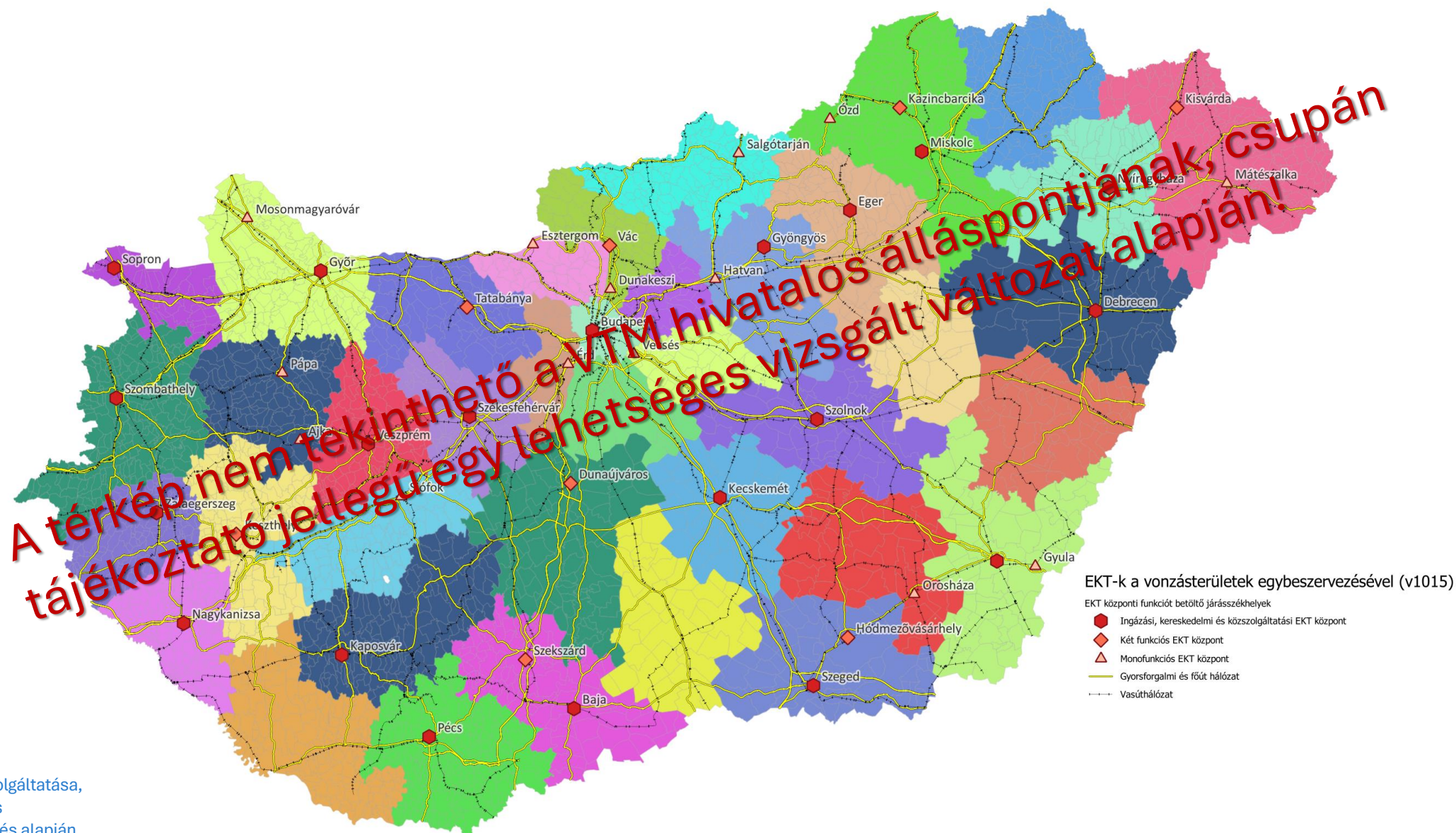

6.3. NUTS3 központok által legerősebben vonzott térségek?

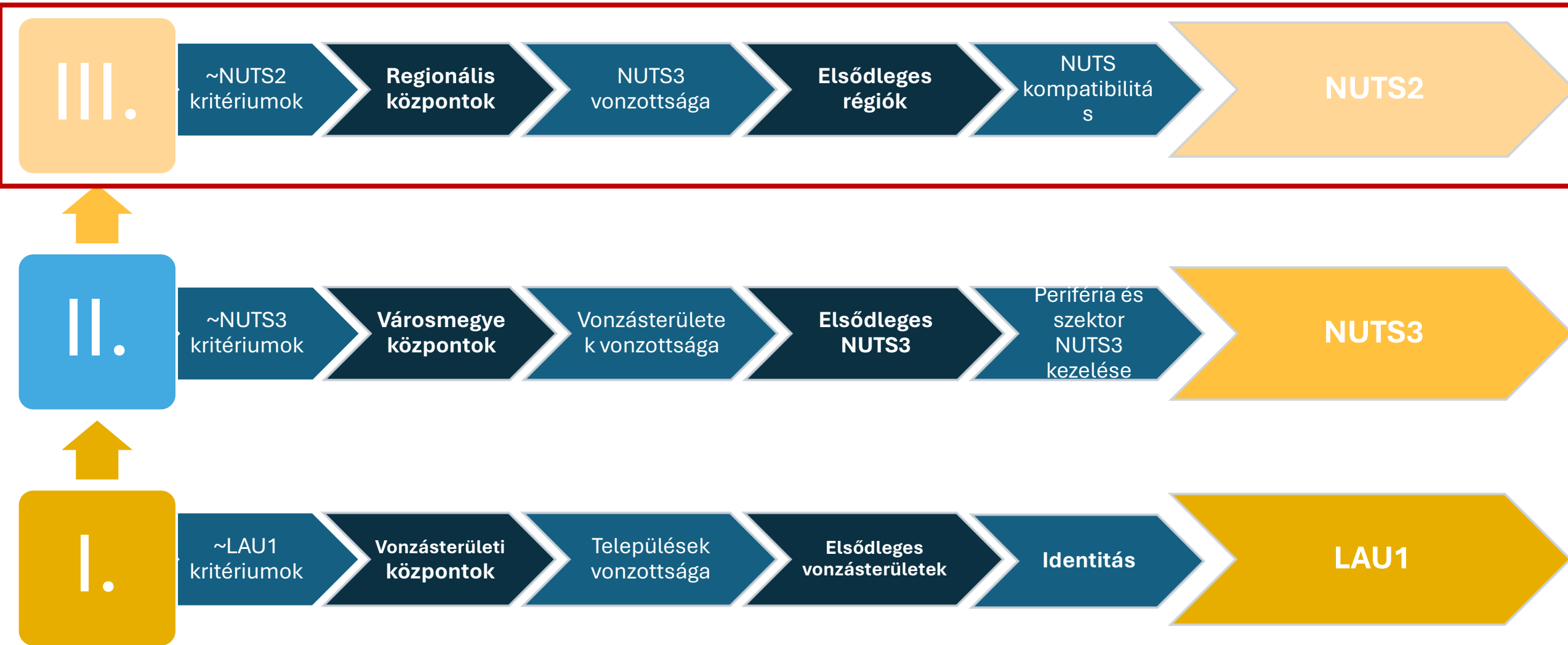
Forrás:
tárcák adatszolgáltatása,
KSH adatok és
KTM adatgyűjtés alapján
KTM szerkesztés

6.4. NUTS3 modernizálása funkcionális megközelítésben? (Minta)

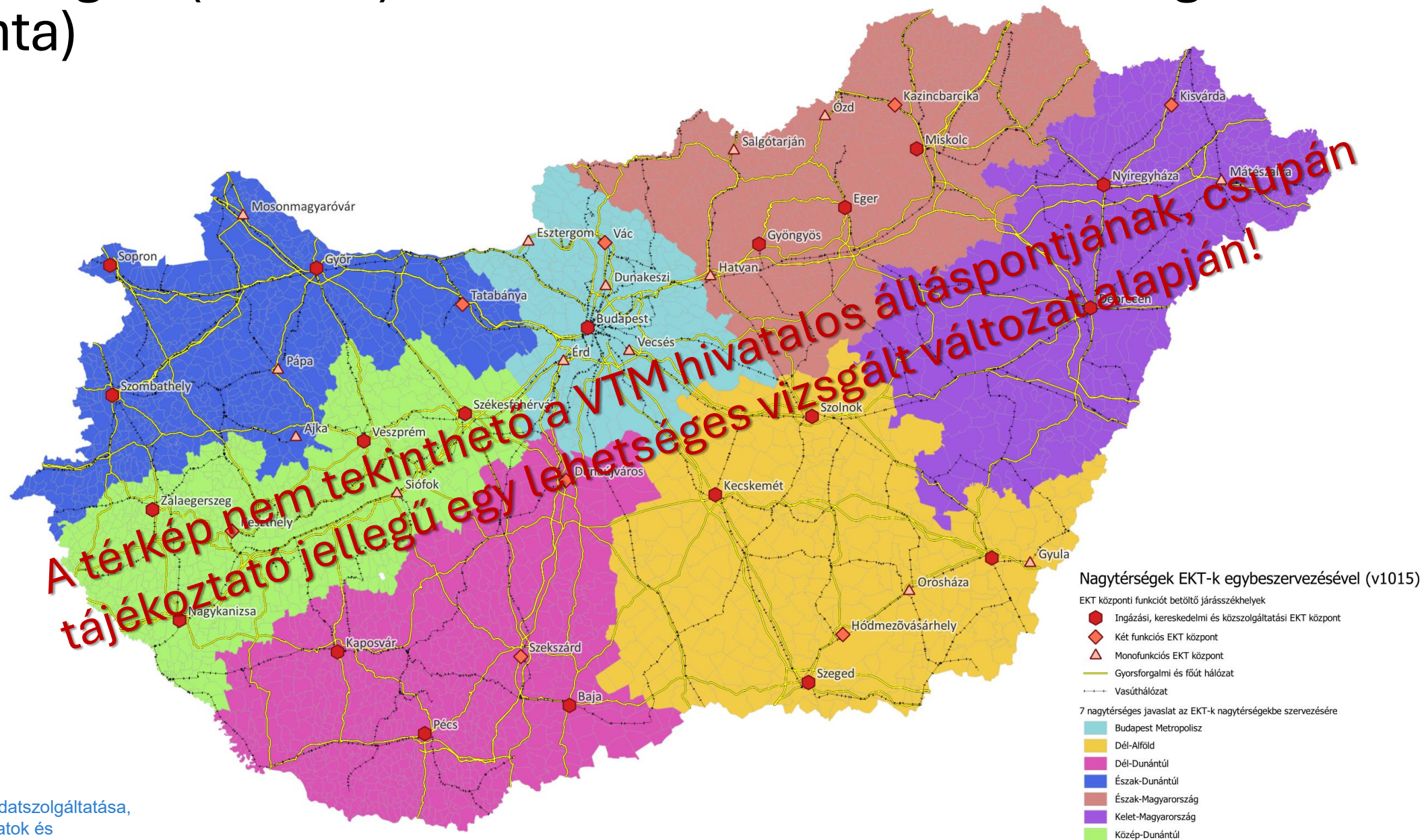

Forrás:
tárcák adatszolgáltatása,
KSH adatok és
KTM adatgyűjtés alapján
KTM szerkesztés

7. Térség-rendszerváltás javasolt lépései

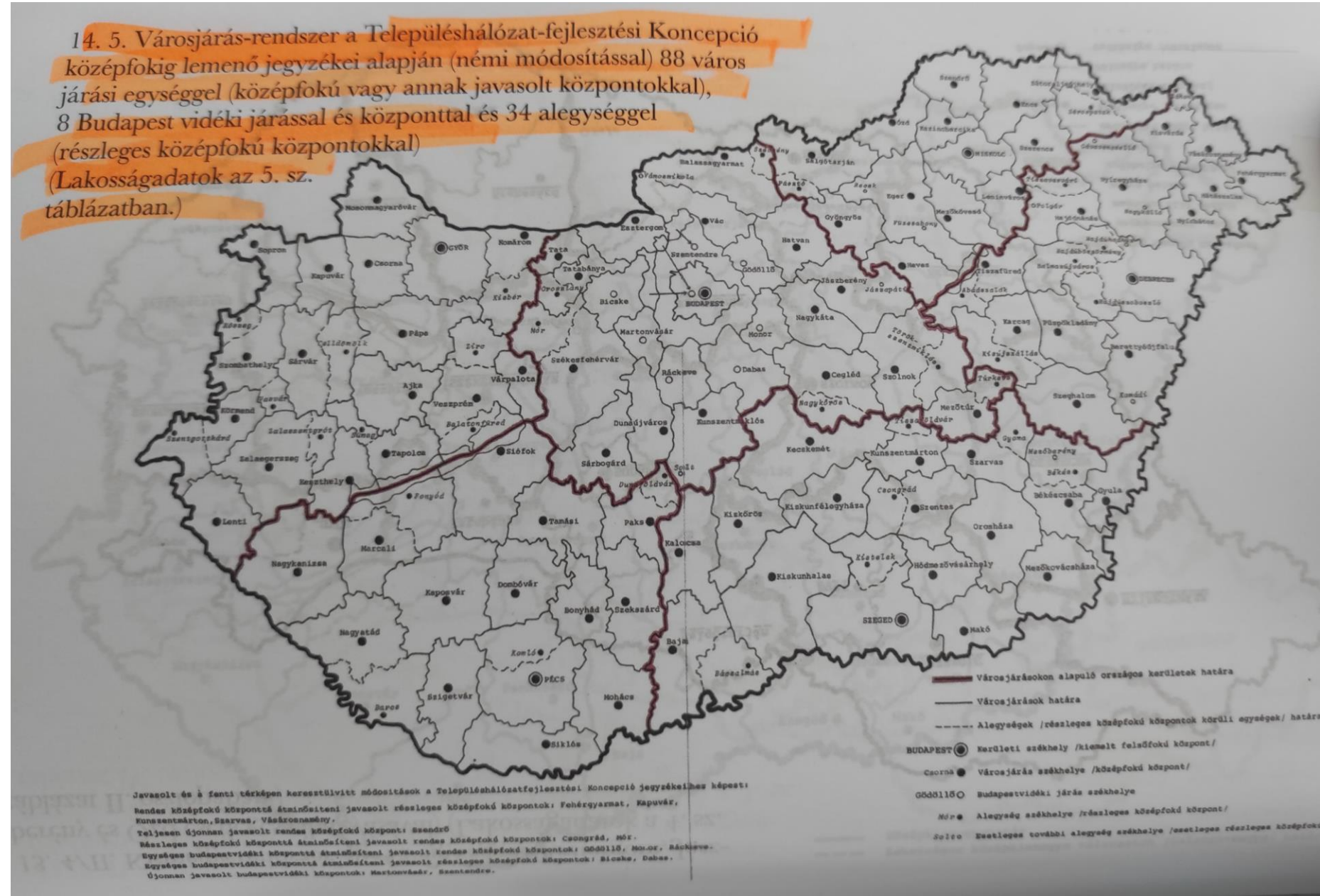
7.1. Régiók (NUTS2) racionalizálása funkcionális megközelítésben? (Minta)

Forrás:
tárcák adatszolgáltatása,
KSH adatok és
KTM adatgyűjtés alapján
KTM szerkesztés

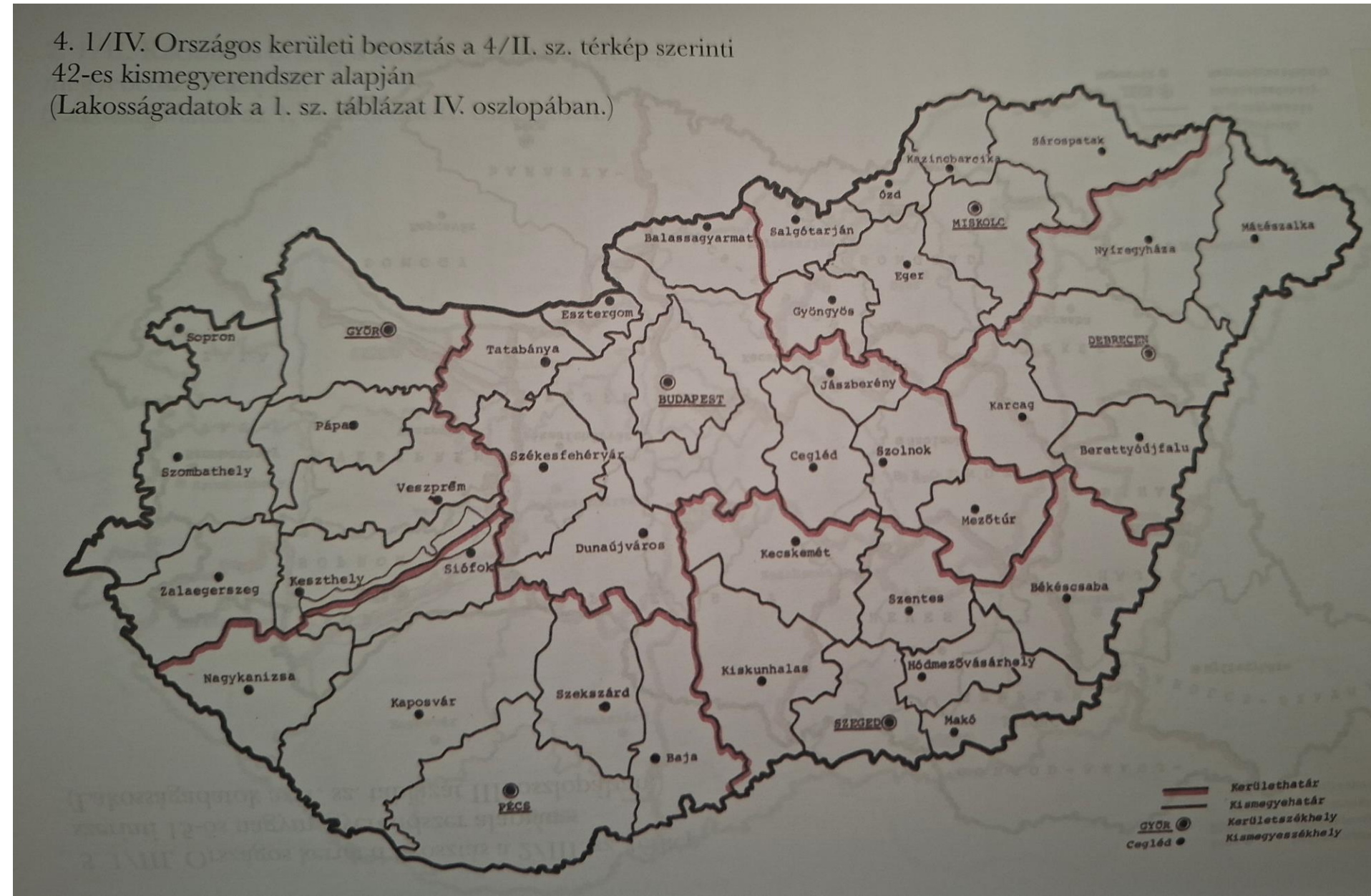
8. Néhány evolúciós adalék az ideálisabb tér()képezéshez

Bibó (1975)
6 ország kerülete
88+8 városjárása
141 (al)központtal

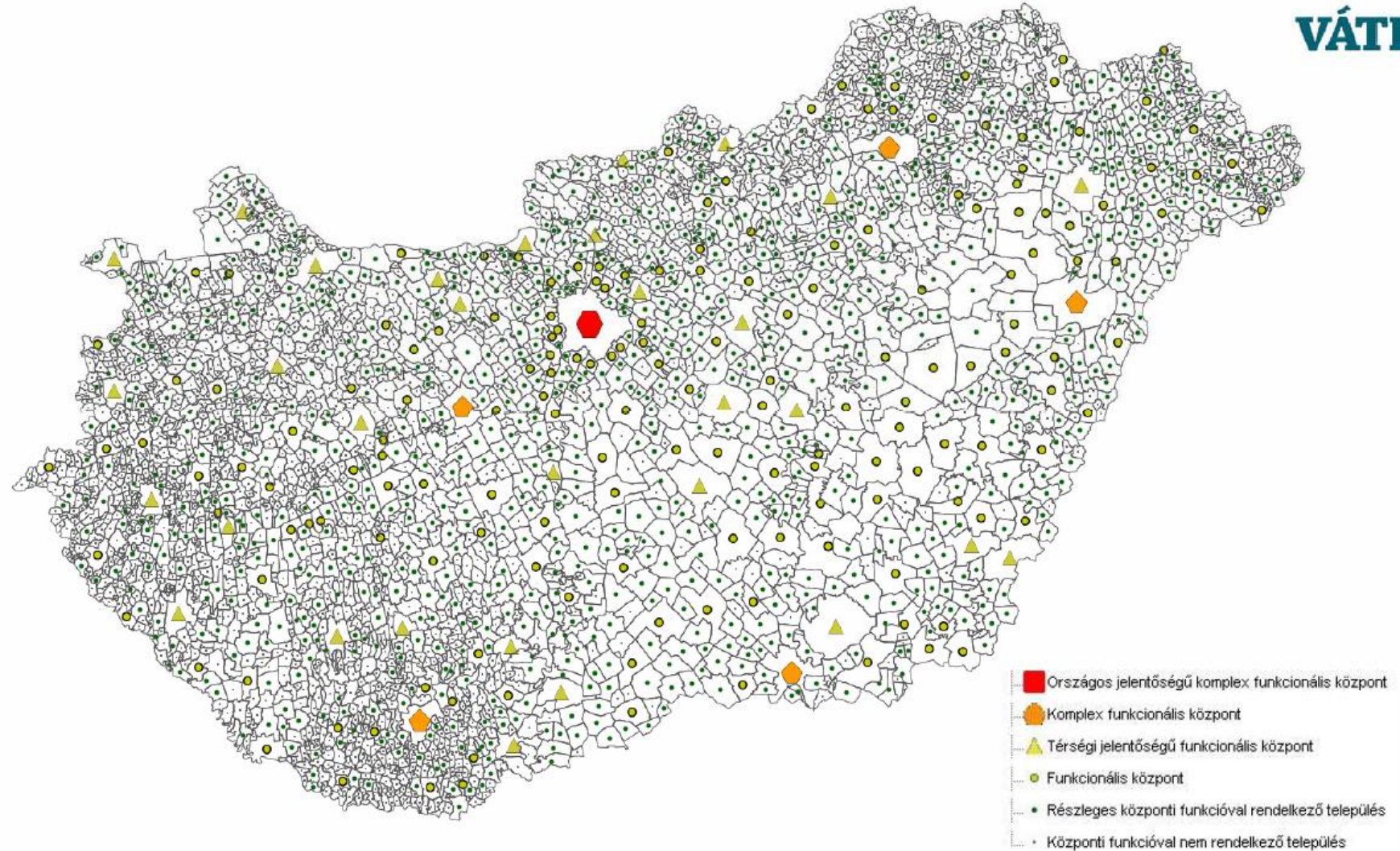
8. Néhány evolúciós adalék az ideálisabb tér()képezéshez

Bibó (1975)
6 országos kerülete
42 kismegyéje

8. Néhány evolúciós adalék az ideálisabb tér()képezéshez

VÁTI (2010)
207 csomóponti szerepkört
betöltő település (város)

8. Néhány evolúciós adalék az ideálisabb tér()képezéshez

OFTK (2014)
71 város

8. Néhány evolúciós adalék az ideálisabb tér()képezéshez

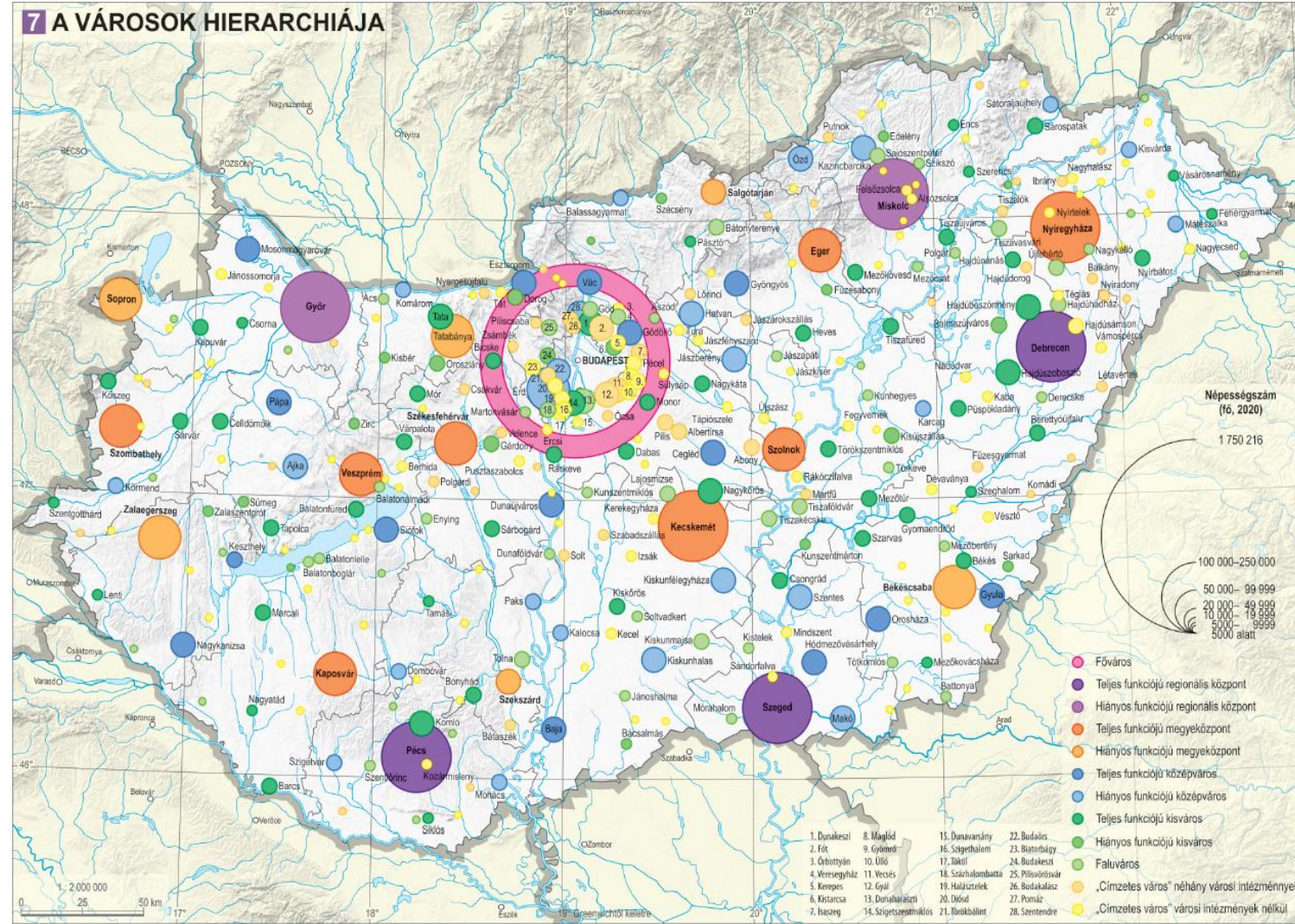
MNA (2020) 131 (egyértelműen) városi szerepkörű város

rint jelenleg Magyarországon a következő városhierarchia-szintek léteznek:

Főváros:	1 település
Regionális központok:	5 település
Megyeközpontok:	14 település
Középvárosok:	38 település
Kisvárosok:	73 település
Összesen egyértelműen városi szerepkörű:	131 település
„Faluvárosok”:	58 település
„Címzetes városok”:	157 település

Egyértelműen megállapítható, hogy a városi szerepkörrel rendelkező és a városi címet viselő települések állománya között jelentős eltérések mutatkoznak: bő másfélszáz városi rangú település érdemleges városi szerepkörűt nem tölt be („címzetes városok”), további tízöt félélszáz település pedig átmenetet képez a városi és falvak között. Budapest helye a hierarchikus városi szerepkörűn élén egyértelmű: az öt regionális központ a városi funkciók terén messze leszakadva követi a fővárost. Budapest és a ma már vele szoros és sokoldalú kapcsolatban álló agglomerációja meghatározó szerepet képvisel mind az ország gazdaságában, mind társadalmi és politikai életében.

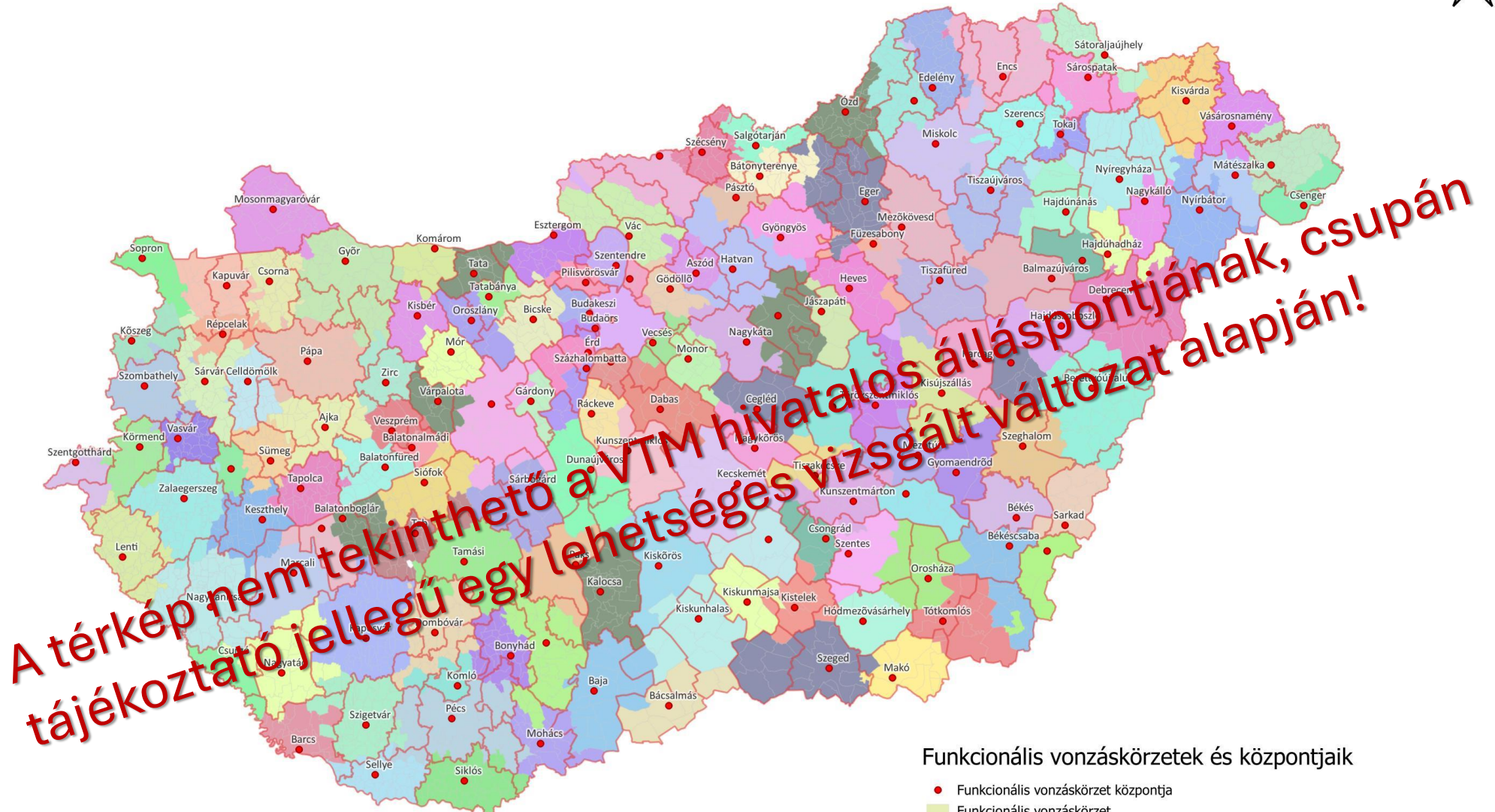
A regionális központok vonzásterülete ugyan több mint kétszázötven településre is kiterjed, de ezek lélekszáma csak egymillió körül alakul. Ekkora népesség viszont nem tud fenntartani egy nagyvárost, s helyzetüket nem támogatja a kijelölt régiók szűk szerepköre sem. A regionális központok – soraikba nem került be a közép-dunántúli régió székhelye, Székesfehérvár – ma átlagosan 160 ezer lakosú, nagyvárosi funkciókkal (egyetem, klinikák, táblabíróságok, több bevásárlóközpont, számos bankfiók stb.) rendelkező városok.

8. Néhány evolúciós adalék az ideálisabb tér()képezéshez

KTM (2025)
149 Funkcionális
vonzáskörzeti központ

Funkcionális vonzáskörzetek és központjaik

- Funkcionális vonzáskörzet központja
- Funkcionális vonzáskörzet
- Járáshatár

0 50 100 km

8. Néhány evolúciós adalék az ideálisabb tér()képezéshez

KTM (2025)
37 együtt kezelendő
tértség javaslat

Együtt kezelendő térség javaslat (KTM 2025)

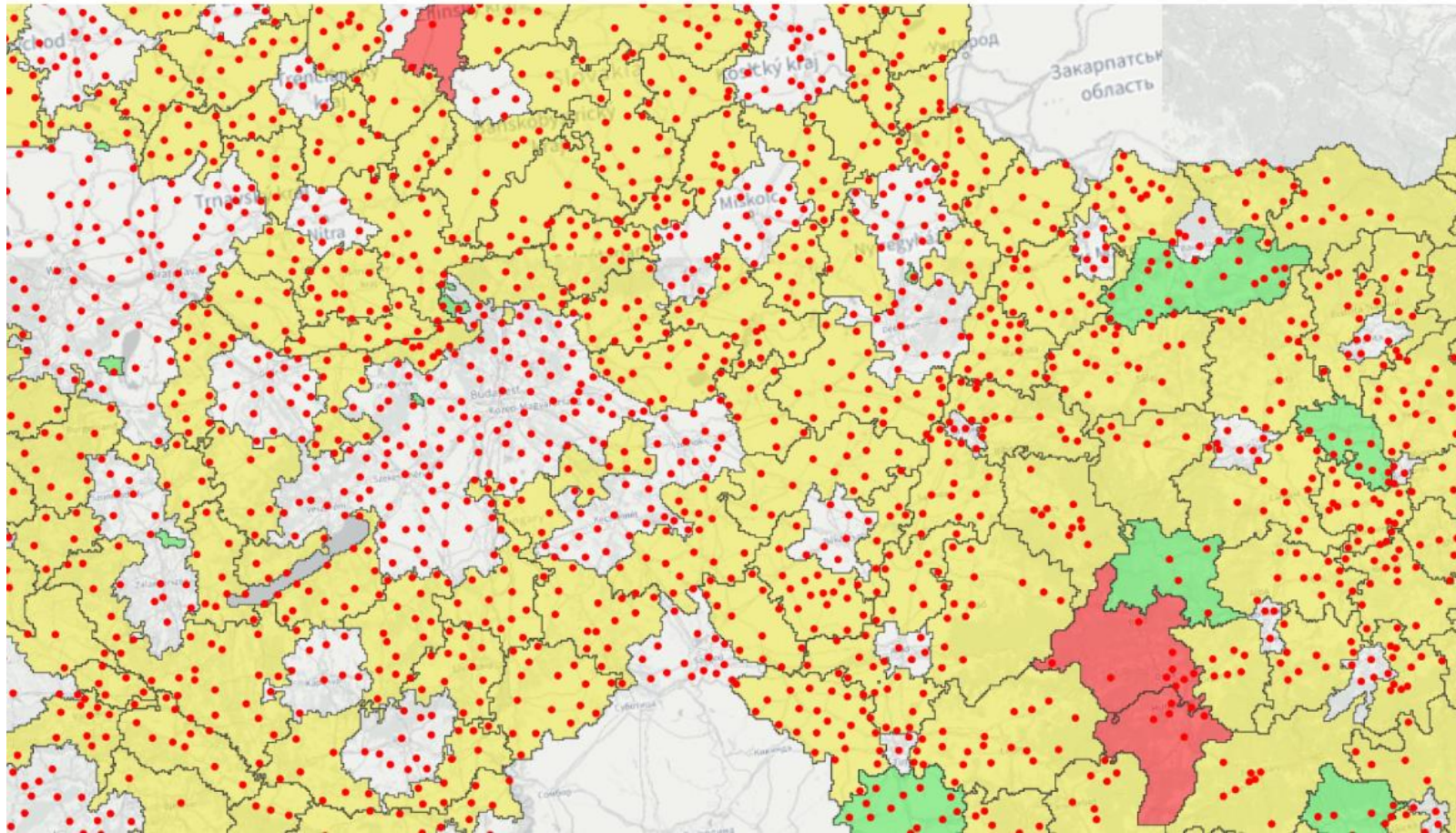
Funkcionális vonzaskörzetek központjainak hierarchiája

- Nemzeti központ
- Regionális központ
- Regionális társközpont
- Megyei központ
- Megyei társközpont
- együtt kezelendő térség határ
- funkcionális vonzaskörzet határ

8. Néhány evolúciós adalék az ideálisabb tér()képezéshez

Functional Rural Areas

This page shows draft Functional Rural Areas (FRAs), which are meant for consultation purposes. FRAs have been created by EC-JRC B3 using 2018 population grids, 2011 settlement boundaries, and prototype Functional Urban Area boundaries.

FRAG / FRAU Legend

The largest settlements are:

- City
- Town
- Village or hamlet

Base map ☐ Color ☒ Grayscale

50k, 30 to 60 minutes

☐ FRAU (1521)

☒ FRAG (1548)

25k, 30 to 60 minutes

☐ FRAU (1963)

☐ FRAG (1991)

25k, 30 to 45 minutes

☐ FRAU (2047)

Boundaries

☐ NUTS3 v2016

☐ LAU

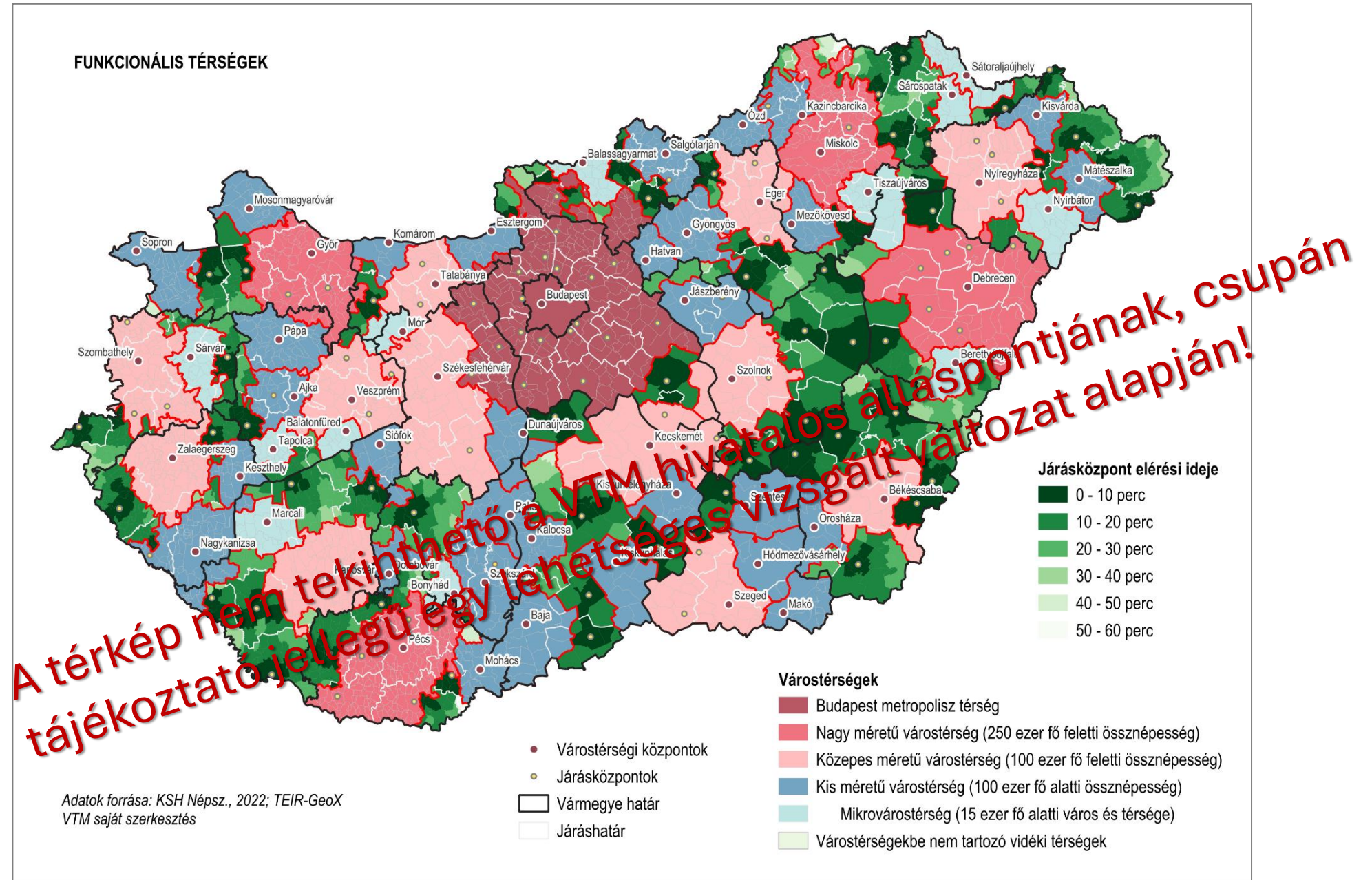
Display

☒ Local centres

☐ FUA

8. Néhány evolúciós adalék az ideálisabb tér()képezéshez

VTM - TTO (2026.07.01.)
Funkcionális térségek

8. Néhány evolúciós adalék az ideálisabb tér()képezéshez

VTM (2026.08.12.)

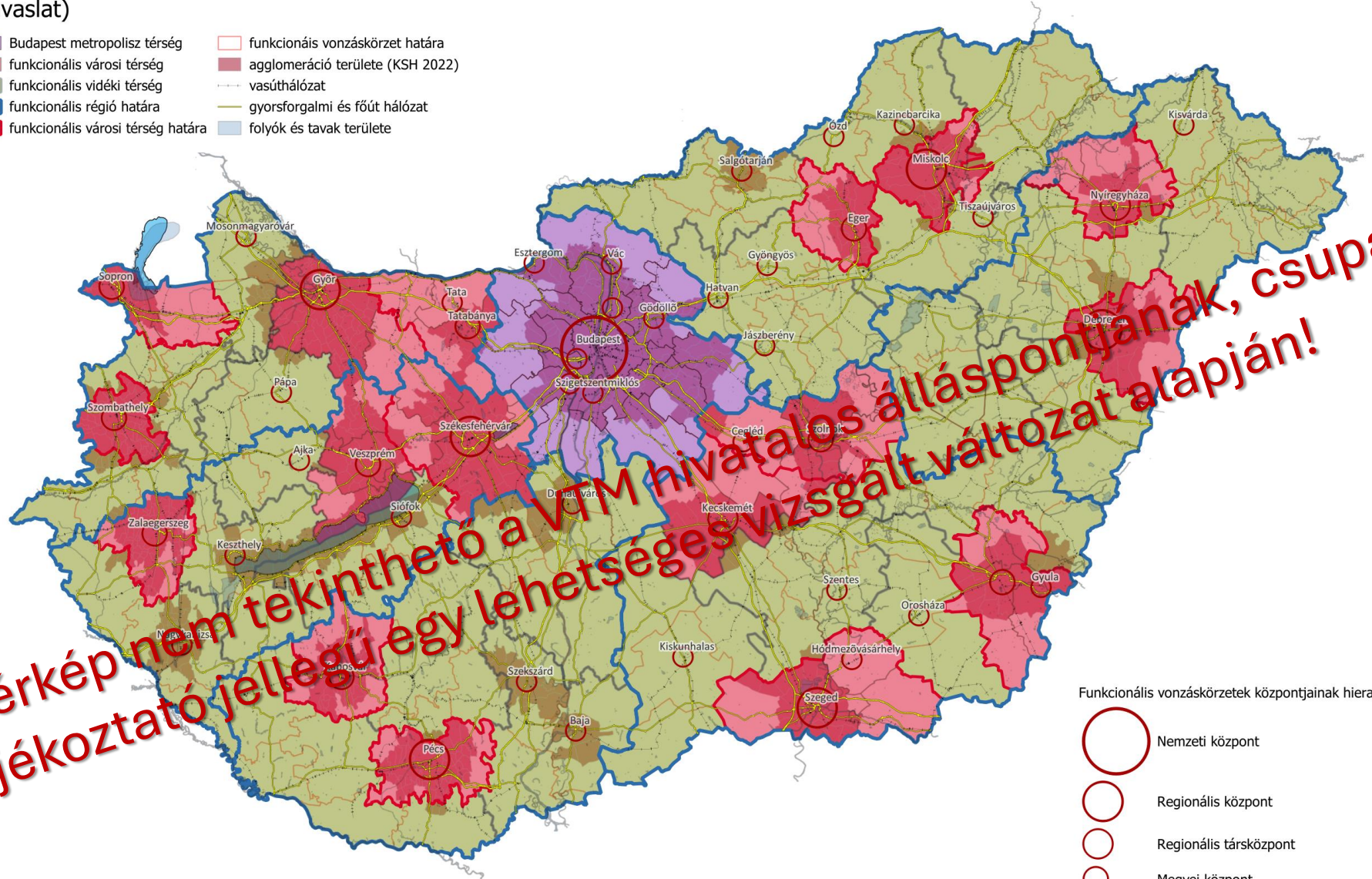
7 funkcionális régió

49 Funkcionális térség

(17 FVárt + 25 FVidT + 7 FSzekt)

Térségfejlesztési térstruktúra
(javaslat)

- Budapest metropolisz térség
- funkcionális városi térség
- funkcionális vidéki térség
- funkcionális régió határa
- funkcionális városi térség határa
- funkcionális vonzáskörzet határa
- agglomeráció területe (KSH 2022)
- vasúthálózat
- gyorsforgalmi és főút hálózat
- folyók és tavak területe

A térkép nem tekinthető a VTM hivatalos álláspontjának, csupán tájékoztató jellegű egy lehetséges vizsgált változat alapján!

Funkcionális vonzáskörzetek központjainak hierarchiája

Nemzeti központ

Regionális központ

Regionális társközpont

Megyei központ

Megyei társközpont

8. Néhány evolúciós adalék az ideálisabb tér()képezéshez

VTM (2026.09.11.)

7 funkcionális régió
(20-30 agglomeráció)

149 funkcionális vonzáskörzet

Térségfejlesztési térstruktúra
(javaslat)

- funkcionális régió határa
- funkcionális vonzáskörzet határa
- agglomeráció területe (KSH 2022)
- vasúthálózat
- gyorsforgalmi és főút hálózat
- folyókák és tavak területe

A térkép nem tekinthető a VTM hivatalos álláspontjának, csupán tájékoztató jellegű egy lehetséges vizsgált változat alapján!

Funkcionális vonzáskörzetek központjainak hierarchiája

- Nemzeti központ
- Regionális központ
- Regionális társközpont
- Megyei központ
- Megyei társközpont

9. Budapest metropolisz térség strukturális kihívásai

Túlközpontosított ország (erős vidéki régiók és tehermentesítő támpillérek hiánya)

Funkcionalitást megkésve követő (néha azzal szembe menő) közigazgatási tér

Tematikusan szétagolt tervezési (fejlesztési, rendezési) és üzemeltetési rendszer

Térségi szintű koordináló, területi tervező, ellátás-szervező szereplő hiánya

- **Regionális szint teljes hiánya (BPMT egésze?)**
- **Vármegyei szint elavult határai és funkcióhiánya (BPMT szektorok?)**
- **Járási szint helyi önkormányzati szerepének hiánya (BPMT újragondolt kerületi járások?)**

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Orbán Kristóf

Főosztályvezető

Regionális Elemzési és Együttműködési Főosztály

Város- és Területfejlesztésért Felelős Helyettes Államtitkárság (VTM-VTÁT)

V. Területfejlesztők Napja

Magyar Regionális Tudományi Társaság

Pécs, 2026.09.23.